

(המשך מעמוד 55)

אשת-יחסי הציבור שלו, רותי שטרית - שהתחתנה אשתו הראשונה, לפני 35 שנים, רק מפני שהיה בודד. רשות-הדיבור לחיים שוף.

חיים שוף, איפה היתה ההתחלה? בפולין, בעיירה קטנה ששמה אפילו לא מצויין במפה.

היינו ארבעה אחים. ב-1929 עלה אבי בעליה בלתי-ליגאלית לארץ-ישראל, ואנחנו נשארו עם אמא. ב-1937 קיבלנו מיברק מעורך-דין ברוואי מחיפה, שאבא אבי ליגאלי וקיבל סרטיפיקט להעלות אותנו לארץ-ישראל.

המיברק התקבל ביום השישי בבוקר, והיתה חגיגה גדולה בעירנו. ביום השלישי בשעות הצהריים הגיע מיברק נוסף, שבישר שאבא נהג במאורעות במיפרץ חיפה.

אז החלטנו: מה שלא יהיה - עולים לארץ-ישראל. בני-מישפחה וידידים ניסו לשכנע אותנו שלא נעלה. שום דבר לא עזר. אנחנו כשלנו. לכסוף החלטנו לנסוע לרבי מבעלו, לבקש את כירכתו.

עלינו אליו והרבי אמר: "תחכו. יבוא המשיח, כולם יעלו לארץ-ישראל". קרובי-מישפחה ומקורבים לחצר הרבי אמרו לרבי: אין מנוס,

מכרנו ישר מהאוטו, אפילו לא היינו צריכים לאחסן את האורז, והערבים שילמו תמיד בכסף מזומן.

זה נכון שמכרת יותר ביוקר מאשר במקומות האחרים? איוה שטיות! לחנויות שלנו קראו "מקור הוול", והסמל שלנו היה אגוניה ענקית, כשהן אותיות משמשות כארובות. יבאנו מאוסטרליה גבינה צהובה בקופסות כחולות, קפה גמס,

אנשים רואים את בניי הפאר ואח המלונת שאני מקים ומחפוצים מקינאה. ריגד-פרישמן עשו פי 50 יחד ממני, אבל מי ידע עליהם? מי שמע עליהם? אך אחד לא שמע עליהם, כי הכסף שלהם לא מושקע בבניי פאר אלא בבנקים

סרדינים. כולם ידעו שאפשר להשיג אצלנו דליקטסים במחירים הוולים ביותר. באו אלינו קניינים מכל חלקי הארץ.

אמר לי: אני לא שימעון. ענית: טוב, תהיה בריא לא-שימעון! כעבור כמה ימים הביאה לי בחורה צעירה פתק, וכך הצטרפתי לאצ"ל. יצאתי לקורס בשוניה, שליד ירכון.

לא סחרת? אף פעם לא פחדתי, ואני אף פעם לא מפחדת! לא היה איכפת לך אם אתה מצטרף להגנה לאצ"ל או ללחייה?

אני כן למישפחה ביתרית-דוויזיוניסטית. ספגנו את תורת-ז'בוטינסקי יחד עם תורת-הציונות, מאז ומתמיד היינו רחוקים מהשמאלנים, למרות ששלב מסוים בנוערי, השומר הצעיר דווקא מאז חן בעיניי - שלי שלך שלי, ושלנו של כולנו. אחר כך הבנתי, שבמצאיאות זה לא קיים, רק כספורים.

מה קרה לעסקיך בזמן שהיית באצ"ל?

ברור שהעסקים לא הלכו. העסק סבל, אבל לא היתה ברירה.

מי ניהל אותך? אמא ניהלה את העניינים.

היית ממש במחתרת? כן.

היה לך כינוי? כן.

מה היה הכינוי שלך? אני כותב ספר. אם אני אספר לך הכל, מה ישאר לספר?

מתי הצטרפת לצבא הבריטי? הרבה מהחכרה נעצרו והובאו לבתי-הסוהר, וקיבלנו הוראה להתגייס לצבא הבריטי.

ההיסטוריון של אצ"ל, דויד ניב, טוען כי לאיש מחברי אצ"ל לא ניתנה הוראה להתגייס לצבא הבריטי.

הוא לא יודע מה שהוא אומר. עם כל הכבוד למנהיגים ולהיסטוריונים, הם לא יודעים הכל.

ממי קיבלתם סקודה? מהמפקדים. היה ברור שאם לא נתגייס, יעצרו אותנו.

אתה יכול לציין שמות של חברי אצ"ל שהתגייסו יחד איתך לצבא הבריטי?

מתי לבר, אריה מלניק, גדליה לביטוב. היינו כסרפנו, ואחר-כך הועברתי לחיל-רגלים בע"תלית, כדיוק מול מחנה-המעפילים. עשינו מהומות, התערבנו לטובת המעפילים, ואז פוזרו אותנו ליחידות שונות.

אתה יודע למה הוציאו אותנו מ-744 באיסמאעיליה, שהייתה שיבת לחיל-ההנדסה ושפיקד עליה מייג'ד שטיין, משם עברנו לחטיבה של מונטגומרי, ומשם שרתנו את המרינה-שברוך כצבא הבריטי.

איך? למשל, הורדנו את התג "פלסטיין" ושמנו תג "ארץ-ישראל".

איך הגיבו הבריטים? הם היו מעניינים אותנו, ואנחנו היינו חוזרים ועושים אותו דבר. בסוף הם התעייפו מזה.

נתנו עזרה ויד לכל המחטרות, גנבנו נשק והעברנו ארצה, זייפנו תעודות-מישלוח ושלחנו כאלו הנשק יצא לחיקון. תמיד היו שמאלנים שהלשינו, חשבו שחיים שוף בטח מברית רק לאצ"ל. באחד המיקרים שברחנו נשק לארץ, המייג'ד הסקוטי ראה אותנו בפעולה והעמידו אותנו לדין בעוון בגידה. יצאתי זכאי, והמייג'ד קיבל על הראש. כך אצל האנגלים זה יכול לקרות.

אחרי המישפט חזרתי ארצה ושוחזרתי מהצבא. על תעודת השחרור שלי היה כתוב: אין צורך יותר בשרותך. הבנתי שזה לא שחירוה רגיל.

יצאתי מסרפנד ובידי תעודת-שיחרור ושובר

שיף (משמאל) עם אמו ואחיו. מימין: ג'וזף, דויד וצביקה ז"ל. אמא שלי היא אשה גדולה וחכמה

שום דבר לא ישכנע את המישפחה הזאת. חייבים להרשות להם לנסוע לארץ-ישראל.

אחרי שזכנעו, הרבי קם ובירך אותנו באירוש.

לאן הגעתם? לחיפה. זה היה ערב-ראשי-השנה, והחלטנו ללכת לקיבוץ. בחרנו במישמר-העמק, אך הסתבר לנו, שבמישמר-העמק מהקלחות הן משותפות, רחמנא לילצלן. מכיוון שהיינו מישפחה מסורתית, החלטנו להישאר בחיפה.

לקחנו דירת-מרתף - חדר ומטבח - בבית ערבי. תיכף התחלתי לעבוד בטחנת-האורז, שבה עבד עבר.

כמה זמן נשארת בטחנת-האורז? כשקיבלתי את המשכורת הראשונה, כאתי לר"ר הירש ואמרתי: אני מתפטר מהעבודה. אם אתה רוצה לעזור לי, תמכור לי אורז.

ראיתי ערבים ויהודים קונים אורז מהטחנה ומרוויחים חצי גרוש על כל שק. הם הרויחו ביום אחד מה שפקיד הרויח בחורש.

אמר לי ה"ר הירש: אתה צריך חנות. ליד הבית שלנו, בבית של אברמוסא, היו חנויות ריקות. באתי אליו אמרתי לו: אברמוסא, אני רוצה לשכור חנות. הוא אמר לי: אני אתן לך שתי חנויות. עבור האחת תשלם שכר-דירה, ואת השנייה תקבל חצי שנה בלי שכר-דירה. אמרתי לו: עשיוני עסק, אבל את השנייה תתן לי שנה בלי שכר-דירה.

היית אז נער בן 14. מניין היה לך כסף לשכור חנות? באנו עם קצת כסף. לא היינו רוטשילדים, אבל קצת כסף היה.

נו, שכרתי את החנויות. באו שני נגרים, עשו שידות-עץ. ביקשתי טלפון. אחרי יום התקינו לי טלפון - לא כמו היום. שאתה צריך לדרוך שבועות אחרי בעל-מיקצוע וצריך לחכות שנים לטלפון.

התחלתי למכור אורז, שקים של 25 ו-30 קילו. הערבים היו מגיעים לחנות, מעמיסים את הארז על קורקינטים ויורדים עם השקים לשוק הערבי.

עיתון. יעבור כחור עם ממחטה לכנה. תלך אחריו.

וכך היה.

ידעת אם המדובר באצ"ל, בלח"י או בהגנה?

הלכתי עם בעל המיטפחת לסניף קופת-חולים של "עובדים לאומיים". ידעתי שזה לא הגנה. שם האירו עלי בפרו-קטורים, שלא אראה עם מי אני מדבר. שאלו אם אני יודע לאן הגעתי. וזהיתי את הקול, זה היה בחור שעבר

לקניית חליפה אורחית. איך שאני יוצא מהמחנה, חיכו לי כמה משוריינים עם מכונות-ידיה, מייד שמו לי כבלים על הידיים ועל הרגליים, ולקחו אותי לקישלה, ומשם לעכו.

מדוע עצרו אותך? תוך כדי תקופת שהתי בצבא במצרים, נקראתי לבוא כאופן דחוף ארצה, והשתתפתי באחת הפעולות.

איזו פעולה? לא אגיד, כדי שיהיה מה לקרוא בספר.

איך הצלחת להגיע לארץ-ישראל? גם את זה תקראי בספר.

מה היה בשעצרו אותך? התחילו חקירות כמה פעמים ביום, שאלו למה התגייסת לצבא, התעניינו אם אני רוצה מדינה עברית. ברור שאמרתי: איוה יהודי לא רוצה מדינה משלוה הכרותי שהתגייסתי לצבא כדי להילחם עימי. הם האשימו אותי בגניבת נשק, אבל הוכחות לא היו להם, חוץ מהלשנות פה ושם. ככל זאת, השאירו אותי בעכו שישה וחצי חודשים. ישבתי עם יהושע כהן ועוד 15 חברה בחור אחד.

אמא שכרה למעני את עורך-דין לובוצקי, שינסה לשחרר אותי מהמעצר.

השתתפת בבריחה מבלא עכו? לא, הבריחה היתה אחרי שכבר עברתי ללטרון. בעכו הכרזנו שביתת-דעב, והכניסו אותי לציוניק. פעם איפשרו לנו להביא אוכל מבחוץ, ואמא היתה מביאה בימי השישי חלות מתוקות, געפילטע פיש ומיץ ענבים בשביל קידוש, והיינו יושבים לסעודת ערב-שבת על הריצפה.

ככה ישבנו כל החברה, וכל אחד אמר את ה"אני מאמין" שלו: פעם תקום מדינה, ישחררו אותנו.

כל אחד אמר מה הוא יעשה כשתקום המדינה. אני הייתי הכריזערי בין החברה, ואני לא יודע מאיפה לקחתי את הרעיון - כי לא הכרתי בית-מלון אחד בחיים שלי - ואמרתי: אני אעסוק בתיירות. אמרו: משיגענע, מה פיתאום תיירות? אמרתי: חברה, אם תקום מדינה, היא

נשצביקה נהרג, שחיתי ויסקי בבעם הראשונה בחי. גמרתי בקבוק שלם ומאז אני יודע לשחות

תהיה תפארת ומופת לעולם, מכל העולם יבואו יהודים ולא יהודים. צריך לטפל בהם. מאותו הזמן חלמתי תמיד ותכננתי איך אשתלב בתיירות.

כשהשתחררתי מעכו הייתי צריך לטוס לגלות לקניה. עורך-דין שלי הצליח לרחות את רועיה-גיורה, ותחת גלות שלחו אותי ללטרון.

זה היה מעבר מעוני לעושר. לטרון לעומת עכו היתה בית-הכרמה. הרגשתי שם יותר טוב. אפשר היה להביא אוכל מהבית, אפשר היה לעשן סיגריות. בעכו התנאים היו קשים מאוד, צפופים מאוד. לטרון, לעומת עכו, היתה כמו מחנה-הנופש, כמו בית-הכרמה של הקיבוצים.

כמה זמן היית בלטרון? כמעט שנה. עברנו חקירות, קשרו לי את הידיים והרגליים וקיבלתי מכתב-דעת. באחת ההתפרצויות לא החזקתי מעמד. חשבתי שהסוף שלי הגיע. שאלו אותי: איפה חיים לנרא"י אמרתי: לא יודע, לא מכיר. ואו הם הוציאו תמונה שלי כשאני בתלבושת בית-ר מצולם עם חיים לנרא"ו, ליד האריה השואג בתל-חי.

המצאתי סיפור. אמרתי: לא יודע מי זה, למדתי על טרומפלדור בבית-הספר, נסעתי לתל-חי ועשיתי שם כמה צילומים בחולצה שקיבלתי מאנשי בית-ר במקום.

האמת היא, שחיים לנרא"ו היה המפקד שלי והיו לנו יחסים מצויינים עד מותו. בתקופה שהוא היה שר-התחבורה, הוא אפילו נתן לי מינוי להיות חבר מועצת-רשות-שירות-התעופה.

מה היה אחרי שהשתחררת מלטרון? הייתי במעצר-בית. היה אסור לי לצאת מהבית אחרי שקיעת השמש. אחת לחודש היה מותר לי ללכת לקולנוע, ואז הייתי צריך להראות להם מראש את הכרטיסים, כדי שידעו באיזו שורה אני יושב.

היה לי קשה מאוד, כי חברים פחדו לבוא אליי, מחשש שיעצרו, והייתי מאוד בודד.

אז הכרתי את האשה הראשונה שלי, איילה. הזמנתי אותה לחופי-הים בשבת, והתחיל רומן, ואז